

Datum
16 oktober 2018

Kenmerk
PZH-2018-664231424
DOS-2016-0006840

Aan
Provinciale Staten

Kopie aan

Onderwerp
Voortgangsrapportage 2018 Opdrachtgeverschap
ProBiblio

Vanaf 1 januari 2017 geeft de provincie uitvoering aan het besluit van Provinciale Staten om richting ProBiblio een sturend opdrachtgever te zijn en daartoe worden de actiepunten uit het Plan van aanpak Opdrachtgeverschap ProBiblio uitgevoerd. Het plan van aanpak heeft u in december 2016 ontvangen en deze voortgangsrapportage informeert u over de voortgang van de uitvoering. Daarnaast wordt u geïnformeerd over enkele relevante ontwikkelingen in het bibliotheekwerk.

Toetsingskader

Gedeputeerde Staten hebben in 2017 het toetsingskader voor de activiteiten van de provinciale ondersteuningsinstelling vastgesteld. Dit sturingsinstrument heeft u in 2017 ontvangen. Het toetsingskader bevat algemene prestatieverwachtingen die per jaar door ProBiblio specifieker gemaakt worden in hun jaarwerkplan. De jaarwerkplannen van 2018 en 2019 van ProBiblio zijn in lijn met het toetsingskader. Het jaarwerkplan voor 2019 is bijgevoegd.

Innovatie

Om vernieuwingen door te voeren hebben bibliotheken hulp nodig van de provinciale ondersteuningsinstellingen. De Wet stelsel openbare bibliotheken gaat er vanuit dat provinciale ondersteuningsinstellingen zorgen voor de ontwikkeling van innovaties voor lokale bibliotheken. Met het vaststellen van het toetsingskader zijn op het gebied van innovaties voor lokale bibliotheken in Zuid-Holland enkele prioriteiten benoemd:

1. Toekomstgericht organiseren van interbibliothecair leenverkeer
2. Bereikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de bibliotheekfuncties in het landelijk gebied
3. Verbreding klassieke functie naar de maatschappelijk en educatieve functie van de bibliotheek (w.o. participatie en zelfredzaamheid, persoonlijke ontwikkeling en jeugd en onderwijs)

De innovatie-activiteiten van ProBiblio zijn hiermee in lijn.

De provinciale ondersteuningsinstellingen zijn niet als enige aan zet voor het ontwikkelen van innovaties. Dit doen zij samen met andere partijen in het netwerk zoals de Koninklijke Bibliotheek,

de Vereniging Openbare Bibliotheken, de Samenwerkende Provinciale Ondersteuningsinstellingen en natuurlijk de bibliotheken zelf. Het is de bedoeling om ervaringen met innovaties breed te delen en elkaar op die manier te helpen en te versterken. Bibliotheken in andere provincies hebben profijt bij de ontwikkelingen in Zuid-Holland en ProBiblio en de Zuid-Hollandse bibliotheken doen hun voordeel met wat elders wordt bedacht en uitgevoerd. Om de vernieuwingskracht te vergroten en de afstemming op het gebied van innovatie-ontwikkeling in Zuid-Holland te verbeteren, is met ProBiblio afgesproken dat ProBiblio hier steviger op gaat inzetten en voor het einde van het jaar een provinciale innovatieagenda oplevert.

Een positieve ontwikkeling in het afgelopen jaar is dat het ProBiblio steeds beter lukt om de bibliotheken hun vraag scherper te laten formuleren. Een voorbeeld hiervan is dat bibliotheken een grotere rol nemen bij het aandragen van activiteiten. Ook heeft ProBiblio haar interne processen meer afgestemd op de provinciale planning en control cyclus. Hiermee sluiten beleid en uitvoering beter op elkaar aan.

Toekomstgericht interbibliothecair leenverkeer

ProBiblio heeft binnen de boekjaarsubsidie onderzoeken uitgevoerd naar de toegevoegde waarde van interbibliothecair leenverkeer en onderzocht hoe dit toekomstbestendig kan worden georganiseerd. ProBiblio heeft hiervoor een programmamanager aangesteld. De doelstelling van het programma is om een modernisering van het interbibliothecair leenverkeer tot stand te brengen tegen gelijkblijvende kosten. Het voordeel van de programmatische aanpak is dat de verschillende onderdelen van het interbibliothecair leenverkeer in samenhang als een systeem worden beschouwd. Het programma kijkt naar (1) het reserveer-en aanvraagproces door de eindgebruiker, (2) de effecten van collectiebeheer en (3) onderzoekt de mogelijkheden om het huidige transport efficiënter te laten plaatsvinden. Bij de start van het programma is een aantal clusters van 'knoppen' geïdentificeerd waarmee het reserveer-en aanvraagverkeer beïnvloed zou kunnen worden. Ieder van deze 'knoppen' vormt een werkpakket binnen het programma. Deze werkpakketten zijn: collectiebeleid en -beheer, provinciale collectie-afspraken, software instellingen, catalogus, provinciale afspraken rondom interbibliothecair leenverkeer en logistiek en transport.

In oktober 2018 worden resultaten opgeleverd in de vorm van uitgewerkte voorstellen voor concrete, implementeerbare aanpassingen en verbeteringen. De verwachting is dat dit de komende jaren leidt tot een afname van transport, een betere informatievoorziening aan gebruikers van de bibliotheek en prikkels in het systeem die de lokale bibliotheek keuzes laat maken die ten goede komen aan het gehele netwerk. De bibliotheken worden vanaf het begin nauw bij dit programma betrokken.

Bibliotheekvoorzieningen in het landelijk gebied

ProBiblio heeft op verzoek van de provincie een speciaal programma opgezet voor bibliotheken in het landelijk gebied. Doelstelling hiervan is om de bereikbaarheid, beschikbaarheid en kwaliteit van de voorzieningen te verbeteren. Uitgangspunt bij dit programma is dat de provincie geen taken overneemt van de gemeente. De gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de bibliotheekvoorzieningen en het programma begint dan ook bij de ambitie van de gemeente en de bibliotheek. ProBiblio draagt daaraan bij vanuit haar innovatietaak. In samenspraak met de

betreffende gemeenten en bibliotheken wordt per bibliotheek in het landelijk gebied een analyse uitgevoerd en een maatwerkprogramma opgezet. Een behoorlijk aantal bibliotheken neemt deel en dit programma wordt gewaardeerd door bibliotheken en gemeenten.

Samenwerking met Noord-Holland

ProBiblio is ook de provinciale ondersteuningsinstelling van Noord-Holland en daarom zetten wij in op een goede samenwerking met deze provincie. Met Noord-Holland is afgesproken elkaar te informeren over relevante ontwikkelingen, resultaten te delen en daar waar nodig afstemming te zoeken. Deze samenwerking wordt bijvoorbeeld gevonden op het gebied van het toekomstgericht maken van het interbibliothecair leenverkeer. Ook Noord-Holland vindt het belangrijk om hier over na te denken en een bijdrage aan te leveren. Over de toerekening van kosten van dit programma, dat nu in beide provincie loopt, zijn afspraken gemaakt.

De provincie Noord-Holland verleent minder subsidie aan ProBiblio dan de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland verleent € 5.043.000 subsidie per jaar. Dat komt neer op ongeveer € 1,40 per inwoner. De provincie Noord-Holland verleent € 2.382.000 subsidie per jaar en dat komt neer op € 0,85 per inwoner. Verhoudingsgewijs is de bijdrage van Noord-Holland aan de provinciale ondersteuningsinstelling het laagst van die van alle provincies.

Om te voorkomen dat met Zuid-Hollandse subsidie Noord-Hollandse bibliotheken ondersteund worden, is ProBiblio gevraagd transparanter te worden over de werkzaamheden die ProBiblio voor beide provincies uitvoert. Met ingang van 1 januari 2017 is ProBiblio gestart met een projectadministratiesysteem waarmee alle kosten naar projecten toegerekend worden. Van de medewerker van ProBiblio wordt nu verwacht dat hij zijn projecten toewijst aan de bibliotheek waarvoor hij deze inzet. Daarmee wordt inzichtelijk gemaakt hoe de specifieke inzet voor de beide provincies is geweest. De algemene ontwikkelkosten van innovaties die niet toe te schrijven zijn aan één provincie, komen nu voor rekening van beide provincies (50/50-basis).

Ondertussen is inzichtelijker waarop de dienstverlening door ProBiblio aan beide provincies verschilt. Het werkgebied van de provincie Zuid-Holland is groter dan dat van Noord-Holland. In Zuid-Holland worden 23 basisbibliotheken met in totaal 195 vestigingen bediend. In Noord-Holland zijn dit 17 basisbibliotheken met 156 vestigingen. Dit betekent bijvoorbeeld voor het interbibliothecair leenverkeer dat ProBiblio in Zuid-Holland wekelijks meer bibliotheken aan doet om de werken rond te brengen, maar het werkt ook door in alle andere gesubsidieerde diensten die ProBiblio aanbiedt. De dienstverlening op het gebied van interbibliothecair leenverkeer verschilt inhoudelijk niet in beide provincies, maar de eigen bijdrage van de bibliotheken in Noord-Holland is wel hoger dan die van bibliotheken in Zuid-Holland.

Daar waar ProBiblio de bibliotheken in Zuid-Holland ondersteunt met ontwikkeling van innovaties voor participatie, zelfredzaamheid en persoonlijke ontwikkeling, gebeurt dat in Noord-Holland niet. Bibliotheken in Noord-Holland zijn voor die innovaties op zichzelf aangewezen. ProBiblio ondersteunt de provincie Zuid-Holland ook op het gebied van publieksbereik voor erfgoed en archeologie en zorgt er daarmee voor dat bibliotheken een plek zijn waar de inwoners van Zuid-Holland in aanraking kunnen komen met onze geschiedenis. Dit programma vindt niet plaats in Noord-Holland. Ook zet de provincie Zuid-Holland actiever in op het ondersteunen van

bibliotheekfuncties in het landelijk gebied. ProBiblio stelt dat als gevolg van de lagere subsidie bibliotheken in Noord-Holland soms onvoldoende en niet snel genoeg mee kunnen in de transitie naar de verbreding van de klassieke functie naar de maatschappelijke en educatieve functie van de bibliotheek.

Ontwikkeltraject ProBiblio

ProBiblio heeft een plan van aanpak opgesteld voor een ontwikkeltraject waarin onder andere aandacht wordt besteed aan de aspecten netwerken, transparantie en innovatie. Het doel van ProBiblio met dit ontwikkeltraject is om er voor te zorgen dat de organisatie wordt toegerust voor haar nieuwe taken en de nieuwe invulling van de samenwerking met de provincie. ProBiblio heeft in 2018 een meerjarenplan (2018 – 2020) vastgesteld. Dit plan richt zich met name op de medewerkers van ProBiblio, beschrijft ontwikkelingen die de organisatie raken en de rol van de provincies en geeft een beeld van het soort organisatie dat ProBiblio wil zijn. Het is bedoeld om de medewerkers mee te nemen in een verandertraject. Dit past binnen het uitgezette ontwikkeltraject. Op dit moment is het lastig om de ontwikkeling ten aanzien van de genoemde aspecten echt te meten en goed zicht te krijgen op de doorgemaakte ontwikkeling. Daarom hebben wij ProBiblio voorgesteld deze onderwerpen op te nemen in een klanttevredenheidsonderzoek onder bibliotheken. In 2019 start ProBiblio met een traject voor certificering waar het meten van klanttevredenheid onderdeel van uitmaakt. De aspecten uit het ontwikkelplan worden in dat traject meegenomen.

Monitoring bibliotheekwerk in Zuid-Holland

In het Toetsingskader staat dat de provincie een goed geïnformeerde overheid wil zijn en haar wettelijke taken zo goed mogelijk wil uitvoeren. Om dit te bereiken is ProBiblio gevraagd om een beeld te geven van het bibliotheeknetwerk in Zuid-Holland. ProBiblio heeft een rapportage opgesteld die inzicht geeft in de resultaten en ontwikkelingen van de functies van de bibliotheek die zijn benoemd in de Wsob. De Rapportage monitor bibliotheeknetwerk Zuid-Holland (25 mei 2018) is als bijlage bijgevoegd. De rapportage is gebaseerd op gegevens die openbaar en beschikbaar zijn. De bestaande rapportages richten zich op geheel Nederland. Deze rapportage biedt daarop een verdieping voor Zuid-Holland. Het gaat om cijfers over 2015 en 2016. Dit zijn de meeste recente cijfers die vanuit de Wsob beschikbaar zijn. De cijfers over 2017 komen in het najaar van 2018 beschikbaar, waardoor de ontwikkelingen in 2017 in dit rapport nog niet zichtbaar zijn. Voor de conclusies verwijzen wij u naar de rapportage.

Jaarlijks zal ProBiblio deze rapportage aanvullen met actuele gegevens, zodat in de loop van de tijd een goed beeld ontstaat van relevante ontwikkelingen en trends.

Vorming Vijfheerenlanden

Op dinsdag 10 juli 2018 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel om de gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik per 1 januari 2019 te fuseren tot Vijfheerenlanden en de grens tussen de provincies Utrecht en Zuid-Holland te wijzigen. De nieuwe gemeente Vijfheerenlanden maakt vanaf dat moment deel uit van de provincie Utrecht. De bibliotheekvestigingen in de gemeenten Leerdam en Zederik maken onderdeel uit van Bibliotheek aan Zet. Deze grote basisbibliotheek bedient meer dan 15 gemeenten in Zuid-Holland en maakt gebruik van de diensten van ProBiblio. Ten tijde van dit schrijven was nog niet bekend of de

bibliotheekvestigingen van Vijfheerenlanden na de fusie onderdeel worden van Bibliotheek aan Zet of Bibliotheek Lek & IJssel. De ondersteuning van de bibliotheken in de nieuwe gemeente door de provinciale ondersteuningsinstelling maakt onderdeel uit van de afspraken die worden gemaakt met de provincie Utrecht. Voor de provincie is het uitgangspunt dat Zuid-Hollandse subsidie niet ingezet wordt voor bibliotheekvestigingen in Utrecht.

Egalisatiereserve

ProBiblio heeft een egalisatiereserve opgebouwd van € 1.102.644,00 (01-10-2018). Deze dateert van voor 2006 en is in de loop van de tijd opgelopen. Op basis van de ASV mag de egalisatiereserve van een boekjaarinstantelling maximaal 25 procent bedragen van de boekjaarsubsidie in een jaar. Geconstateerd wordt dat dit bijna het geval is. In het bestuurlijk overleg met ProBiblio op 29 augustus 2018 is de onwenselijkheid van een dergelijk hoge egalisatiereserve besproken. ProBiblio is voor het uitvoeren van een deel van haar activiteiten afhankelijk van de deelname van bibliotheken. Soms zeggen bibliotheken deelname toe, maar trekken ze zich in de loop van een jaar toch terug. Dat heeft direct invloed op de uren die ProBiblio besteedt aan activiteiten. De opgebouwde egalisatiereserve zou eventueel ingezet kunnen worden voor een specifieke opgave in het bibliotheekwerk. ProBiblio heeft toegezegd maatregelen te treffen om het verder oplopen van de egalisatiereserve te voorkomen en kenbaar gemaakt samen met bibliotheken na te willen denken over een eventuele opgave waarvoor de egalisatiereserve ingezet kan worden.

Huisvesting ProBiblio

De structurele formatie van ProBiblio is de afgelopen jaren afgenomen. Dit was deels het gevolg van het feit dat zowel de provincie Noord-Holland als de provincie Zuid-Holland de boekjaarsubsidie niet hebben geïndexeerd. In 2017 bedroeg de formatie 123 fte. In 2016 was dit 127 fte. ProBiblio verwacht eind 2020 uit te komen op 111 fte. Het huidige pand is in de loop van de tijd te groot geworden en dit is een reden dat ProBiblio er voor heeft gekozen te zoeken naar andere huisvesting. ProBiblio heeft dit voorjaar haar pand in Hoofddorp verkocht. De levering is uiterlijk in juni 2021. ProBiblio kijkt uit naar een huurpand om de flexibiliteit en wendbaarheid van de organisatie te vergroten. De bedoeling is om een pand te kiezen waarbij geanticipeerd kan worden op de veranderende dienstverlening aan bibliotheken. In dat kader kan gedacht worden aan verdergaande digitalisering en robotisering van processen. Er wordt gezocht naar een locatie van waaruit beide provincies goed bediend kunnen worden. Of herbestemming van een pand in Zuid-Holland en het daarin onderbrengen van ProBiblio tot de mogelijkheden behoort, wordt samen met ProBiblio onderzocht.

Tot slot

De bibliotheeksector is flink in beweging. Er is sprake van een transformatie van een sector die boeken uitleent naar één die ook haar rol pakt in het educatieve en sociale domein in samenwerking met verschillende partners. Dit vraagt van ProBiblio een verandering in ondersteunende werkzaamheden. Daarom is het van belang dat de provincie weet wat er speelt en niet alleen een stevige relatie heeft met de provinciale ondersteuningsinstelling, maar ook een eigen netwerk heeft in de bibliotheeksector. De afgelopen anderhalf jaar is hier flink in geïnvesteerd en een positieve ontwikkeling is in gang gezet. De activiteiten sluiten meer aan bij de provinciale ambities en de opgaven die in de bibliotheeksector spelen. De provincie heeft

contact met de Koninklijke Bibliotheek, IPO, gemeenten, bibliotheken en andere provincies. Dit draagt bij aan onze informatiepositie en vergroot de mogelijkheden om samen te werken. In dat kader organiseren ProBiblio en de provincie een netwerkbijeenkomst voor betrokkenen bij het bibliotheekwerk in Zuid-Holland. Deze vindt plaats op maandagmiddag 29 oktober in de bibliotheek van Gouda. Wij denken dat we met onze inspanningen onze wettelijke taken goed uitvoeren en de lokale bibliotheken adequaat ondersteunen. Op 28 november organiseert ProBiblio een werkbezoek voor Statenleden van Zuid-Holland. U kunt dan met ProBiblio in gesprek over het bibliotheekwerk.

Bijlagen:

- *Rapportage monitor bibliotheeknetwerk Zuid-Holland, ProBiblio, 25 mei 2018*